

บทบาทพระสงฆ์ในการก่อสร้างวัดในปัจจุบัน*

ROLE OF MONKS IN BUILDING TEMPLE AT PRESENT

พระครูปลัดชาลิน กตปุญโญ

PhrakruPalad Chalin katapunyo

วัดนางาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

Wat Nangam, Chachoengsao Province

E-mail: Chalinth16@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการสร้างวัดเพื่อประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและการนำเสนอแนวคิดที่เกี่ยวกับการสร้างวัด ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการสร้างวัดแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) พัฒนาวัด 2) พัฒนาคณะในวัด 3) พัฒนาชุมชน 4) การพัฒนาจิตใจของคนชุมชนให้มีความปลอดภัย เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบด้วยศีลธรรม คุณธรรมจะสามารถพัฒนาชุมชนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ ส่วนการสร้างวัดจำเป็นต้องประกอบด้วยความรู้ที่จะสามารถสร้างวัดให้เป็นสถานที่น่าอยู่ ส่วนแนวคิดที่เกี่ยวกับการสร้างวัดในภาคอีสาน พระสงฆ์ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ประการคือ 1) มีความรู้ หมายถึง มีความรู้ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย พ.ร.บ. คณะสงฆ์ตลอดถึงพื้นฐานในเรื่องของการก่อสร้าง 2) มีงบประมาณ 3) มีความคิดสร้างสรรค์ 4) ความรับผิดชอบ 5) ประกอบด้วยหลักอิทธิบาทธรรม 4 ประการได้แก่ มีใจรัก, พากเพียรทำ, เอาใจใส่และหมั่นไตร่ตรอง ลองผิดลองถูก เป็นต้น 6) ทำงานเป็นทีม จึงจะสามารถสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนที่พบหรือเข้ามาสัมผัสให้ได้สิ่งที่เป็นประโยชน์และประชาชนจึงจะสนใจในการศึกษาในหลักคำสอน

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์; การก่อสร้างวัด; ในปัจจุบัน

Abstract

This academic article aimed to study the role of monks in building temples for the benefit of Buddhism and to present the concept of temple building. The results of the study were found that the role of monks in building a temple could be divided into 4 levels: 1) temple development, 2) people living in the temple

development, 3) community development, 4) mental development of community people to be safe for stability, prosperity and sustainability, consisting of morality, and ethics that would be able to develop the community and build the confidence of the people. As for building a temple, it is necessary to have the knowledge to be able to create a temple as a pleasant place to live. As for the concepts related to building temples in the Northeast, monks must have overall ability consisted of 6 attributes: 1) having knowledge, meaning having knowledge of the discipline, laws, the Sangha Act, as well as the basics of construction, 2) having a budget, 3) being creative, 4) responsibility, 5) consisting of 4 principles of influence, which are: love, diligence, care and contemplation, trial and error, etc. 6) Work as a team so that it can build faith for people who meet or come into contact with to get something useful and people would be interested in studying the doctrine.

Keywords: The Role of monks; The Building temples; The Present

บทนำ

พระสงฆ์เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย (ถึงแม้จะไม่ได้เป็นอริยสงฆ์ คือ สงฆ์ที่บรรลุลุคณธรรมถึงขั้นอรหัต) ก็ตามและถือว่าเป็นผู้สืบทอดคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตั้งแต่อดีตตั้งแต่ 2,600 กว่าปี บทบาทในพระสงฆ์ที่มีต่อการก่อสร้างวัดนั้นถือว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญและทำสืบทอดกันมาตลอดตั้งแต่สมัยพุทธกาล มีบัญญัติในเรื่องของวินัยสร้างกุฏิไม่เกิน 12 คืบพระสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ทรงบัญญัติศึกษาพบว่า “ภิกษุจะให้ก่อกุฏิที่ไม่มีเจ้าของ เป็นที่อยู่จำเพาะตนด้วยการขอ (สิ่งต่าง ๆ) เาเองพึงทำให้ได้ประมาณ คือยาวไม่เกิน ๑๒ คืบ กว้างไม่เกิน ๗ คืบ ต้องให้ภิกษุทั้งหลายแสดงที่ให่ก่อนภิกษุทั้งหลายพึงแสดงที่ ซึ่งไม่มีใครจองไว้ ที่มีฆานรอบถ้าภิกษุให้ก่อกุฏิด้วยการขอ (สิ่งต่าง ๆ) เาเอง ในที่ซึ่งมีผู้จองไว้ ไม่มีฆานรอบไม่ให้ภิกษุทั้งหลายแสดงที่ให่ก่อนก็ดี ทำให้เกินประมาณก็ดี ต้องอาบัติสังฆาทิเสส (วิ.ภิกขุณี. 1/1/384-401)แต่เอาเข้าจริงแล้วในปัจจุบันนี้การบริหารจัดการงานสาธารณูปการหรือเรียกง่าย ๆว่า การสร้างหรือก่อสร้างวัดก็เกี่ยวกับเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ที่มีบทบาทต่อการสร้างวัดไม่ว่าจะเป็นในการสร้างพระพุทธรูป การปิดทองสถาปัตยกรรมเรื่องอะไรก็แล้วแต่ที่เกี่ยวกับพุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยล้วนแล้วแต่เกิดมาจากแนวคิดของพระสงฆ์หรือเกิดจากเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเพราะฉะนั้นแล้วจะบอกว่าพระสงฆ์ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างวัดหรือไม่ใช่กิจของสงฆ์นั้นคงไม่ใช่เพราะปัจจุบันนี้สังคมไทยเปลี่ยนไปพระสงฆ์ในภาคอีสานจึงมีบทบาทในทางคณะสงฆ์นั้นมีการสร้างวัด ประกอบด้วย 1) การสร้างและพัฒนาวัด 2) การสร้างและพัฒนาคนในวัด 3) การพัฒนาชุมชน การสร้างวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่การ

ดำเนินการให้เป็นวัดโดยสมบูรณ์เป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เพื่อศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย (ขำเลียง วุฒิจันทร์, 2525) ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทในการบริหารจัดการงานสาธารณูปการหรือการก่อสร้างให้ขับเคลื่อนไปด้วยความเรียบร้อยสามารถสร้างศาสนสถานให้เกิดขึ้นในหลาย ภูมิที่ซึ่งพระสงฆ์เองจำเป็นต้องอาศัยประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ชุมชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะมาช่วยกันขับเคลื่อนถึงแม้จะมีพระวินัยได้ห้ามในส่วนของการสร้างกุฏิแต่ก็ไม่ได้ห้ามในส่วนของการสร้างศาสนสถานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะพระสงฆ์ในเขตภาคอีสานในประเทศไทยถือว่ามียุทธศาสตร์อย่างยิ่งในการที่จะก่อสร้างวัดหรือบูรณะปฏิสังขรณ์หรือสร้างคนให้เป็นผู้รักษาพระพุทธศาสนาและสืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้าให้ยืนยงได้นานซึ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะสร้างรูปแบบหรือบทบาทของพระสงฆ์ในการก่อสร้างวัด

การสร้างวัดต้องประกอบด้วยงบประมาณทั้งในส่วนของการรับบริจาคในส่วนของงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ แต่ปัจจุบันที่สำคัญไม่แพ้กันอีกอย่างหนึ่งก็คือการสร้างแนวคิดที่จะทำอย่างไรให้ประชาชนเข้าถึงวัดคือสร้างวัดไปอยู่ในใจของประชาชนทำให้ประชาชนเป็นผู้สืบทอดคำสอนพระพุทธศาสนาและนำไปปฏิบัติสามารถบริหารจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยได้ซึ่งจะเป็นโจทย์ที่ผู้เขียนได้นำเสนอทั้งแนวคิดทฤษฎีหรือหลักการวิเคราะห์โดยเฉพาะพระสงฆ์กับการก่อสร้างวัดในเขตภาคอีสานซึ่งเป็นเขตพื้นที่ที่ค่อนข้างที่จะลำบากในการเดินทางลำบากในการหางบประมาณหรือในทุกมิติที่น่าจะนำเสนอในบทความนี้

งานสาธารณูปการของพระสงฆ์ไทย

เมื่อกล่าวถึงกิจของสงฆ์ที่พระสงฆ์ควรกระทำที่พระสงฆ์ทำได้ หมายถึงเป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าบัญญัติในสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำแต่ในปัจจุบันนี้อาจจะมีหลายประเภทซึ่งผู้เขียนได้จำแนกตามพระวินัยได้ดังนี้

การสร้างวัดในสมัยพุทธกาลจนถึงการสร้างวัดในประเทศไทยและพระสงฆ์ควรมีการพัฒนาการในการสร้างวัดอย่างไรการสร้างพระพุทธรูปหรือการสร้างพระที่เป็นหล่อเนื้อเชื้อไขของพระพุทธเจ้านั้นก็ถือว่าเป็นการสร้างบุคลากรที่สำคัญในการส่งเสริมในการพัฒนาในด้านการบริหารต่าง ๆ (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ), 2545) งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานละเอียดอ่อน แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกหลานใหญ่โต

การสาธารณูปการ โดยรวมหมายถึง การพัฒนาวัดในด้านวัตถุทุกอย่างไม่เฉพาะแต่ศาสนสถานเท่านั้น หากรวมไปถึงการทำวัดให้สะอาด ร่มรื่น สะดวกสบาย การทำถนน ทางเดินในวัด และ การตกแต่งวัดให้ดูสวยงามให้สบายตาแก่ผู้พบเห็น นอกจากนี้การสาธารณูปการ เป็นงานประจำของ เจ้าอาวาสอย่างหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำทั้งนี้เพื่อสร้างสิ่งที่เป็น

รักษาสีที่มีอยู่แล้วไว้ และซ่อมแซมสิ่งที่ชำรุดทรุดโทรมให้คงสภาพไว้เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน และพระสงฆ์ภายในวัด ในการ นี้ให้รวมถึงการดูแลรักษาศาสนสมบัติของพระพุทธศาสนาที่เป็น สมบัติส่วนรวมของพระสงฆ์ มิใช่ สมบัติส่วนตัวของผู้หนึ่งโดยเฉพาะ มีพระพุทธานุญาตให้สงฆ์ ช่วยกันดูแลรักษา เช่น ให้ตั้งพระภิกษุทำหน้าที่ดูแลรักษาวัสดุสิ่งของสงฆ์ซึ่งเรียกว่า ภณฑาการ โดยเฉพาะ และเป็นกิจหนึ่งใน 6 ของกิจการ ของคณะสงฆ์ซึ่ง หมายถึง “การก่อสร้างและการ บูรณปฏิสังขรณ์รวมถึงการสร้าง การตั้ง การรวม การ ย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทาน วิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษาและการยกวัดร้างขึ้นเป็นพระ อารามหลวง” ซึ่งในส่วนนี้จะมีเจ้าคณะปกครองในตำบลทุกระดับภายในแต่ ละจังหวัดที่มีหน้าที่ ในการดูส่วนนี้ ตั้งแต่เจ้าอาวาสเจ้าคณะรองเจ้าคณะอำเภอฝ่าย สาธารณูปการโดยการ อำนาจการของเจ้าคณะอำเภอและ รองเจ้าคณะจังหวัด โดยการอำนาจการ ของเจ้าคณะจังหวัด ต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ

(1) ควบคุมการสาธารณูปการ

(2) ส่งเสริม การสาธารณูปการ

นอกจากนั้นพระสังฆาธิการที่ได้รับการมอบหมายให้รับผิดชอบยังมีภาระงานอื่นอีก ที่ เกี่ยวข้องกับงานสาธารณูปการอื่น อาทิการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในวัด การจัดวางผังวัด การจัด วัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้การจัดการจัดพิพิธภัณฑสถานในวัด สิ่งเหล่านี้สามารถนำมารวมกับ งาน สาธารณูปการได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในอดีตและปัจจุบันวัดและพระสงฆ์มีอิทธิพลต่อความเจริญ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542)

การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ เป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ พระสังฆาธิการ ทุก รูปต้องมองเห็นความสำคัญการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง และรู้จักวิธีการบริหารงาน สาธารณูปการ เป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ขึ้นตอน การดำเนินการก่อสร้าง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดี และต้องรู้จักวิธีการ บูรณปฏิสังขรณ์ศาสนวัตถุและพัฒนาวัดให้สงบบรมรื่น เป็นศูนย์กลางพัฒนาของชุมชนโดยกำหนด ยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การดูแลทำนุบำรุงศาสนวัตถุ และการจัดทำวัดให้เป็นวัด พัฒนา ตัวอย่าง ถึงกระนั้นก็ตามพระสงฆ์จะมีเพียงหน้าที่ในการทำนุบำรุงรักษาเพียงอย่างเดียว ไม่ได้ต้องมี การอนุรักษ์ศาสนสถาน คือดูแลรักษาศาสนสถานให้มั่นคงถาวรและเป็นการอนุรักษ์ สถานแก่อนุชนรุ่นหลังได้

บทบาทพระสงฆ์การสร้างวัดกับบทบาทในการรักษาพระธรรมวินัย

ในเรื่องของพระธรรมวินัยเป็นเรื่องที่พระสงฆ์ต้องคำนึงและปฏิบัติตามคำสอน ของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างกุฏิที่อยู่อาศัยในสัดส่วนอาบัติที่มีชายครุ กาบัตติ (อาบัติร้ายแรง) ดังในพระพุทธานุญาตที่ว่า “ภิกษุจะให้ก่อกุฏิที่ไม่มีเจ้าของ เป็นที่อยู่ จำเพาะตนด้วยการขอ (สิ่งต่าง ๆ) เอาเองพึงทำให้ได้ประมาณ คือยาวไม่เกิน 12 คืบ กว้างไม่เกิน

7 คืบ ทั้งต้องให้ภิกษุทั้งหลายแสดงที่ให้อ่อนภิกษุทั้งหลายฟังแสดงที่ ซึ่งไม่มีใครจองไว้ ที่มีขานรอบถ้ำภิกษุให้ก่อภูฏด้วยการขอ (สิ่งต่าง ๆ) เอาเอง ในที่ซึ่งมีผู้จองไว้ ไม่มีขานรอบไม่ให้ภิกษุทั้งหลายแสดงที่ให้อ่อนก็ดี ทำให้เกินประมาณก็ดี ต้องอาบัติสังฆาทิเสส” (วิ.ภิกขุณี. 1/1/384-401) จะแยกจากบทบาทสาธารณูปการของพระสงฆ์ไปไม่ได้เลย สามารถประยุกต์การพัฒนาสาธารณูปการน่าจะแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) พัฒนาวัด 2) พัฒนาคนในวัด 3) พัฒนาชุมชน และเมื่อกล่าวโดยสรุปความมุ่งหมายของสาธารณูปการก็เพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่ยอมรับประโยชน์แก่ประชาชนหรือแก่สังคมผู้เป็นเจ้าของวัดให้วัฒนาถาวรสืบไป ในปัจจุบันกิจการคณะสงฆ์และการพัฒนาพระศาสนาตามสาธารณูปการของวัดแบ่งได้เป็น 3 เรื่อง(พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ), 2548) ดังนี้

1. การบูรณะและพัฒนาวัด
2. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์
3. การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

อนึ่ง งานด้านสาธารณูปการทั้ง 3 ประเภท เมื่อแยกเป็นข้อย่อยแล้ว จะได้ดังนี้

- 1) ขออนุญาตรื้อถอนและก่อสร้างศาสนวัตถุใหม่
- 2) ขอสถาปนาวัด ตั้งวัด วัดพัฒนาตัวอย่าง
- 3) ขอยกวัดร้างเป็นวัดที่มีภิกษุจำพรรษา
- 4) ขอยกวัดเป็นพระอารามหลวง
- 5) ขอยุบวัด รวมวัด
- 6) วัดประสงฆ์อัคริภัย และวินาศภัย
- 7) การประชุมตรวจการคณะสงฆ์
- 8) การขอใช้ที่ดินทางราชการเพื่อสร้างวัด
- 9) ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา
- 10) งานของงบประมาณอุดหนุนการบูรณะวัด

สาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กันพอสมควร จัดอยู่ในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาทั้ง 6 ด้าน เพราะพระสงฆ์/พระสงฆ์ฆาธิการจำเป็นต้องบริหารจัดการในส่วนนี้ให้เป็นอย่างดีด้วยความเรียบร้อย เมื่อกล่าวถึงภาวะผู้นำทางการจัดการเชิงพุทธด้านสาธารณสงเคราะห์และสาธารณูปการเป็นเรื่องที่น่าสนใจเพราะเป็นเรื่องที่พระสงฆ์ได้ร่วมกันบริหารจัดการอยู่แล้ว แต่หากจะกล่าวถึงการพัฒนาในการบริหารจัดการจำเป็นที่ผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำ มีคุณลักษณะที่เหมาะสม จะเป็นไปได้หรือไม่ที่ผู้นำจะต้องสามารถนำองค์กรหรือ ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้บริหารจัดการใน 2 ด้านนี้ เพื่อเป็นระบบที่ถูกต้อง ตรงประเด็น และเชื่อถือได้ (พระมหานิกธ ฐานุตโร, 2563)

สรุปว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างวัดและการทำนุบำรุงพุทธศาสนาซึ่งแบ่งออกเป็นการสร้างและพัฒนาวัด การพัฒนาคนในวัดและการพัฒนาชุมชนซึ่งทั้งหมดนี้เป็นงานที่

มุ่งหมายไปในด้านสาธารณูปการเพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัดทุกคนซึ่งในปัจจุบันการสร้างวัดก็ต้องประกอบด้วยการสร้างคนควบคู่ไปด้วย และจะสร้างคนให้ประสบความสำเร็จได้นั้นก็ต้องพัฒนาจิตใจของคนชุมชนให้มีความปลอดภัย มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบด้วยศีลธรรม คุณธรรมจะทำยังจะสามารถพัฒนาชุมชนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ เพราะว่าประชาชนให้ความไว้วางใจพระสงฆ์เป็นผู้นำทางด้านจิตใจ ส่วนการดำเนินงานบำรุงพุทธศาสนานั้นก็เป็นหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนที่จะบำรุงพระสงฆ์

ส่วนการรักษาพระธรรมวินัยพระธรรมวินัยได้กล่าวถึงการสร้างกุฎิหรือการสร้างเสนาสนะไว้แต่ในวินัยกล่าวถึงกล่าวไว้ไม่มากจะเป็นในส่วนของการสร้างกุฎิที่ไม่เกิน 12 คีบพระสูตร ปัจจุบันนี้คณะสงฆ์ส่วนใหญ่สามารถอนุวัด (เปลี่ยนแปลง) ตามโลก พระสงฆ์จะไม่ได้เป็นผู้สร้างเองหรือเป็นผู้สร้างเองก็สามารถที่จะทำได้แต่อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยคือไม่ละเมิดในส่วนวินัยว่าด้วยการสร้างที่เกินขนาดสำหรับเป็นที่อยู่ส่วนตัว แต่ในส่วนการสร้างในที่สาธารณะอย่างเช่น ศาลาการเปรียญ ที่พักสงฆ์ หรือเมรุเผาศพ หรือสถานที่ที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สาธารณะนั้น สามารถที่จะบริหารจัดการไม่ว่าจะเป็นการลงมือทำเองหรือการใช้ให้ผู้อื่นทำหรือคณะสงฆ์มีมติร่วมด้วยช่วยกันในการจัดทำก็จะเป็นประโยชน์ที่ไม่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยแต่สิ่งเหล่านั้นก็ต้องรักษาพระธรรมวินัยคือในเมื่อมีคนมาปฏิบัติธรรมที่วัด พระสงฆ์ก็ต้องเป็นตัวอย่างในการรักษาศิลกขาบทที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้และสามารถที่จะเผยแผ่คำสอนตามหลักที่พระพุทธเจ้าได้สอน ไม่ได้ให้เชื่ออย่างเดียวแต่ให้ลงมือลงมือปฏิบัติแล้วสามารถสัมผัสผลด้วยตนเอง

สถานภาพของพระสงฆ์ในภาคอีสานในปัจจุบัน

ในเขตภาคอีสาน โดยภาพรวมของเศรษฐกิจของพื้นที่โดยเฉพาะอำเภอชนบทชัยเขตเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นต้น ไม่เหมือนกับในส่วนกลางนั้นค่อนข้างที่จะลำบากในเรื่องการเดินทางและทรัพยากรที่เกี่ยวกับทุนทรัพย์ปัจจัยอาจจะไม่มากต้องอาศัยประชาชนเป็นส่วนใหญ่ซึ่งประชาชนในเขตพื้นที่นั้นเป็นเกษตรกรหรืออาจเป็นรายได้น้อย เป็นส่วนใหญ่ ในการสนับสนุนทุนในการก่อสร้างอาจมีไม่มาก (ถ้าเทียบกับภาคกลาง) (ผู้เขียนให้ข้อสังเกต) แต่สิ่งเหล่านั้นไม่ใช่อุปสรรคในการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ขอแค่มีความเต็มใจที่จะทำให้พุทธศาสนานั้นคงพระสงฆ์จึงมีบทบาทในการที่จะริเริ่มแล้วก็ปฏิบัติรวมกระทั่งมีส่วนร่วมในการก่อสร้างเพื่อลดรายจ่ายแล้วก็เพิ่มประสิทธิภาพในส่วนงานที่จะทำให้เกิดผลคือการก่อสร้างที่สำเร็จประโยชน์ได้ซึ่งการก่อสร้างมีอยู่เท่าที่จะสามารถแบ่งประเภทได้คือ

1. พุทธาวาส เขตพุทธาวาส หมายถึง เป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะคำว่า พุทธาวาส มีความหมายเป็น สถานที่ประทับของพระพุทธเจ้า (พุทธาวาส = พุทธะ+อาวาส) เขต

พุทธาวาสมักประกอบด้วยสถาปัตยกรรมหลักสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธรองค์และพิธีกรรมต่าง ๆ คือ อุโบสถ ศาลา วิหาร เป็นต้น

2. สังฆาวาส หมายถึง อาคารในเขตสังฆาวาส ประกอบด้วยกุฏิ : บ้าน หอฉัน อาคารที่ใช้เป็นที่ฉันภัตตาหาร วัจจกุฏิ อาคารสำหรับใช้ขับถ่าย ซึ่งนอกจากจะมีไว้สำหรับพระแล้ว แต่ละวัดจะมีห้องน้ำสาธารณะที่เรียงรายกัน สำหรับประชาชนทั่วไปใช้ได้ ศาลาการเปรียญ อาคารที่ใช้เป็นที่เรียนหนังสือของพระสงฆ์ ปัจจุบันใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น วันธัมมัสสวนะ เป็นต้น ศาลาโรงธรรม โรงเทศนาธรรม (บางวัดอาจจะมี)

3. ที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่ของวัด ในการสร้างวัดในภาคอีสานถือว่ามีความสำคัญในยุคปัจจุบันนี้ผู้นำที่เป็นผู้ริเริ่มในการก่อสร้างวัดจึงจำเป็นต้องเป็นพระสังฆาธิการหรือเป็นเจ้าอาวาส และพระลูกวัดผู้ร่วมชมนรร่วมกันกับประชาชนทั่วไปในการก่อสร้างวัดให้เกิดเพื่อเป็นที่พักอาศัยและเป็นสถานที่สำหรับปฏิบัติธรรมต่อไปซึ่งกิจวัตรของพระในภาคอีสานก็จะแบ่งเป็นพระในยุคมหานิกายและธรรมยุตต์จะมีกิจวัตรที่แตกต่างกันออกไปแต่โดยภาพรวมก็อาจจะมีควมคล้ายคลึงกันซึ่งผู้เขียนก็จะได้เรียบเรียงให้เป็นข้อเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการที่จะนำเสนอเป็นแนวคิดในการก่อสร้างวัดของพระภิกษุในภาคอีสานเป็นลำดับต่อไป

คุณลักษณะพระสงฆ์ที่เป็นผู้รับผิดชอบในระดับเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการในการสร้างวัดควรมีลักษณะพิเศษอยู่ 6 ด้านตามผู้เขียนได้ศึกษาและรวบรวม ดังนี้

1. มีความรู้คือมีความรู้พื้นฐานในเรื่องของการก่อสร้างรวมทั้งประสบการณ์และการมี planning คือการมีแผนในการปฏิบัติที่จะสร้างผู้ทำงานร่วมการสั่งการและการประเมินผลที่ได้จากการก่อสร้างนั้นเพื่อบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นไปตามที่คณะศรัทธาญาติโยมให้และถวายเพื่อสร้างวัด

เมื่อจะอธิบายข้อความรู้เป็นเหตุพิจารณา มีความกว้างพอสมควร นอกจากรู้พระธรรมวินัยแล้วก็ควรรู้ในกฎหมายและพระราชบัญญัติพอสมควร ซึ่งผู้เขียนขอยกความรู้ในกฎการสร้างวัดเบื้องต้น และความรู้ด้านการก่อสร้างมาให้ผู้อ่านได้ทราบดังนี้

1.1 ความรู้ด้าน“การสร้างวัด” มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการตามที่ได้กำหนดไว้ตามข้อ 5 ข้อ 6 ข้อ 7 และ ข้อ 8 แห่งกฎกระทรวงว่าด้วย การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ.2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอนที่ 12 ก วันที่ 27 มกราคม 2560 ออกตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่ง และมาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และมาตรา 32 ทวิ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2532 นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ดังนี้

ข้อ 5 วัดที่จะสร้างขึ้นต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ที่ดินที่ใช้เป็นสถานที่สร้างวัดต้องมีเนื้อที่ไม่น้อยกว่าหกไร่

- (2) เป็นสถานที่ที่สมควรเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์และการประกอบศาสนกิจ
- (3) เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นไม่น้อยกว่าหนึ่งพันคน
- (4) มีเหตุผลที่สนับสนุนได้ว่า เมื่อตั้งวัดขึ้นแล้วจะได้รับการทำนุบำรุงส่งเสริมจากประชาชน
- (5) ตั้งอยู่ห่างจากวัดอื่นไม่น้อยกว่าสองกิโลเมตร
- (6) จำนวนเงินและสัมภาระที่จะใช้ในการสร้างวัดรวมกันต้องไม่น้อยกว่าสองแสนบาท

ในกรณีที่มีความจำเป็นตามสภาพแห่งท้องที่ ผู้ขออนุญาตสร้างวัดจะขอยกเว้นหลักเกณฑ์ตาม (1) (2) หรือ (5) ก็ได้ โดยต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และประโยชน์ที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับจากการสร้างวัดนั้นประกอบไว้กับคำขอสร้างวัดด้วย

ข้อ 6 ผู้ใดประสงค์จะสร้างวัดในที่ดิน ที่มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองให้ยื่นคำขอสร้างวัดต่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดในจังหวัดที่ดินนั้นตั้งอยู่พร้อมด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

- (1) หนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน
- (ก) หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินที่จะใช้สร้างวัด และหนังสือสัญญาที่ ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิ ครอบครองที่ดินนั้นได้ ทำไว้ กับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ซึ่งแสดงเจตนาว่าจะยกที่ดินนั้นให้แก่วัดที่ขออนุญาตสร้าง หรือ
- (ข) หนังสืออนุญาตให้ใช้ที่ดินเพื่อสร้างวัดจากส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐในกรณีที่ที่ดินที่จะใช้สร้างวัดเป็นที่ดินที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐดูแลรักษา
- (2) แผนที่แสดงที่ตั้งสถานที่ที่ขออนุญาตสร้างวัดวัดและสถานที่ใกล้เคียงโดยรอบและเส้นทางคมนาคมโดยสังเขป
- (3) แผนผังแสดงเขตที่ดิน อาคาร และสิ่งปลูกสร้างภายในที่ดินที่จะใช้สร้างวัด โดยให้นำแผนผังตามแบบ ก. แบบ ข. หรือแบบ ค. ท้ายกฎกระทรวงนี้ มาเป็นแนวทางในการสร้างวัดเท่าที่จะทำได้หนังสือสัญญาตาม (1) (ก) ให้เป็นไปตามแบบที่ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนด

ข้อ 7 เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ได้รับคำขอสร้างวัดตามข้อ 6 แล้วให้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของคำขอและเอกสารประกอบคำขอถ้าเห็นว่าคำขอหรือเอกสารประกอบคำขอไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้ยื่นคำขอไม่ดำเนินการแก้ไข ให้คำขอสร้างวัดนั้นตกไป

ในกรณี ที่คำขอและเอกสารประกอบคำขอถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอความเห็นจากเจ้าคณะตำบล

เจ้าคณะอำเภอ นายอำเภอ และเจ้าคณะจังหวัด ที่เกี่ยวข้อง แล้วเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรให้สร้างวัดได้ ให้อนุญาตเป็นหนังสือตามแบบ ว. 1 ทายกกฎกระทรวงนี้ และแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอสร้างวัดทราบแล้วให้ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด รายงานผู้ อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อรายงานให้นายกรัฐมนตรี และมหาเถรสมาคมทราบต่อไป

ข้อ 8 ในกรณีที่ ผู้ได้ รับอนุญาตให้สร้างวัดมิได้ดำเนินการก่อสร้างวัดให้เป็นไปตามคำขอสร้าง วัดและแผนผังที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายกระทรวงนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจสั่งแก้ไขหรือระงับการสร้างวัดทั้งหมดหรือบางส่วนได้ตามที่เห็นสมควร

เอกสารหลักฐานประกอบการขออนุญาตสร้างวัด

- 1.คำขออนุญาตสร้างวัด
- 2.สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของผู้ขออนุญาต
- 3.กรณีขอสร้างวัดในที่ดินของเอกชน ต้องแนบเอกสารหลักฐาน ดังนี้
 - สำเนาเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินที่จะยกให้สร้างวัด
 - หนังสือสัญญาตกลงยกที่ดินให้สร้างวัด
 - สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยกที่ดินให้สร้างวัด

กรณีผู้ยกที่ดินให้สร้างวัดมีคู่สมรส ต้องแนบหนังสือยินยอม พร้อมด้วยสำเนาทะเบียนสมรส สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้านของคู่สมรส กรณีหย่าเนื่องจากหย่า ต้องแนบหนังสือสำคัญการหย่า กรณีคู่สมรสเสียชีวิตต้องแนบสำเนาทะเบียนสมรส และใบมรณะบัตรของคู่สมรส

4.กรณีขอสร้างวัดในที่ดินของทางราชการ ต้องแนบหนังสืออนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อสร้างวัด และเอกสารประกอบที่ส่วนราชการผู้ดูแลรักษาที่ดินนั้นออกให้

5.แผนที่ตั้งวัด

6.แผนผังอาคารสิ่งปลูกสร้าง (กฎกระทรวง เรื่อง การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. 2559, 2560)

1. ความรู้ด้านก่อสร้าง พระสงฆ์ในเขตภาคอีสานส่วนใหญ่จะใช้ประสบการณ์ ในส่วนของประสบการณ์จะสร้างแนวคิดองค์ความรู้ใน อาจจะกล่าวได้ว่า “ลองผิดลองถูก” คือนำความผิดพลาดเพื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นงานที่เกี่ยวกับโครงสร้าง ศาลา อุโบสถ กุฏิหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพุทธาวาสและส่วนใหญ่จะใช้ประสบการณ์ในด้านของงานโครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นงานไม้ งานปูน งานสี หรือ การควบคุมดูแลต่าง ๆ นั้นก็เกิดจากประสบการณ์ความรู้ และในส่วนของวัดเองก็จะเป็นจิตอาสาส่วนใหญ่จะไม่มีอามิสสินจ้างจึงไม่ประกอบด้วยผลประโยชน์ แต่ในส่วนโครงสร้างใหญ่ ๆ ที่พระสงฆ์ไม่สามารถทำได้ก็อาจจะมีชาวบ้านหรือ

หน่วยงานราชการเข้ามาช่วยแต่ในส่วนของการละเอียดส่วนใหญ่พระสงฆ์นำโดยเจ้าอาวาสจะเป็นผู้บริหารจัดการเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่สงฆ์และในประชาชนก็จะช่วยกันร่วมด้วยช่วยกันในการจัดการก่อสร้างให้เกิดและเจริญขึ้น

2. มีงบประมาณ คือต้องมีงบประมาณที่พร้อมทั้งงบประมาณในการก่อสร้างในการจัดการสาธารณูปการและงบประมาณในการที่จะให้แก่บุคคลหรือบริหารจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่มาจากการบริจาค หรือ บางวัดอาจมีมูลนิธิที่รับผิดชอบการเงินของวัด ส่วนเงินที่นอกเหนือจากการบริจาคก็อาจจะมีการสนับสนุนจากภาครัฐหรือ เอกชนด้วย เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ที่จำเป็นอย่างมากต่อการก่อสร้าง คณะสงฆ์จึงต้องประหยัดในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านการใช้จ่ายต่าง ๆ

3. มีความคิดสร้างสรรค์ ที่จะสามารถสร้างงานโดยประกอบด้วย 5 ส และมีจิตสาธารณะที่ทำให้แก่พุทธศาสนาและสังคมไทย

4. ความรับผิดชอบ คือมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และประกอบด้วยควมมีภาวะผู้นำสูงจึงจะสามารถนำพาองค์กรหรืองานด้านสาธารณะสงเคราะห์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยได้

5. กอปรหลักอิทธิบาทธรรมประกอบด้วย

1). ฉันทะ (ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป) โดยเฉพาะการก่อสร้างสำคัญต้องมีใจรัก ไม่ทอดทิ้งแต่ฝน ลม แดด หรือสิ่งที่มีผลกระทบเป็นคุณธรรมข้อแรกที่จะทำให้เกิดคุณธรรมข้อต่อ ๆ ไป

2). วิริยะ (ความเพียรคือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง)

3). จิตตะ (ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดเอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ)

4). วิมังสา (ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง) (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) หรือ “ลองผิดลองถูก” ตามที่ได้เขียนไว้เบื้องต้นด้านบนและนำผู้บริหารจัดการให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยสามารถสร้างงานที่สอดคล้องกับสังคมเพื่อให้ประชาชนได้เห็นภาพและเกิดศรัทธานำไปสู่ความมั่นคงของพุทธศาสนาในอนาคตได้

6. ทำงานเป็นทีม หมายถึง มีทีมงานที่สร้างสรรค์ต่อยอดสิ่งที่เจ้าอาวาสหรือผู้นำได้ทำเพื่อแบ่งงานและมอบหมายงานตามที่มีความรับผิดชอบหรือความถนัดทำให้ตนเองไม่เหนื่อยและสามารถที่จะมาตรวจสอบงานหรือประเมินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

วัดซึ่งเป็นสถานที่อยู่ของพระสงฆ์มีความสำคัญโดยนัยยะต่าง ๆ แต่เมื่อบริบททางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงบ้านและชุมชนมีความเหมือนต่างกันซึ่งมีสาเหตุอย่างหนึ่งที่เป็นเช่นนี้ก็เกิดจากสภาพของวัดเองก็เมื่อกาลเวลาได้ล่วงไปแล้วก็เสื่อมโทรมไปด้วยเหตุผลหลายประการมีวัดจำนวนไม่น้อยที่หมดคุณค่าอันควรแก่การเลื่อมใสศรัทธาเพราะเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกและความไม่

เป็นระเบียบดังกล่าวทำให้ประชาชนพากันเดินทางจากวัดขาดความเลื่อมใสนอกจากนั้นบทบาทของวัดที่ยังพอเหลืออยู่บ้างมีลักษณะที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิมคือ

1. วัดเดิมเคยเป็นที่พักของภิกษุสามเณรกลายเป็นที่อยู่อาศัยคฤหัสถ์มากกว่า
2. วัดเคยเป็นที่บิณฑบาตของลูกหลานในท้องถิ่นก็กลายเป็นวัดที่บวชของคนหนุ่มจากท้องถิ่นซึ่งแนววิชาที่ไม่รู้จักประวัติของผู้ขอบรรพชาอุปสมบทมาก่อนจะเป็นจุดอันตรายจุดหนึ่งต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา
3. ซึ่งเคยเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลของชาวบ้านตามลัทธิเถรวาทก็ได้ถูกเปลี่ยนให้มีสภาพคล้ายๆกับโรงพักตามแบบมหายานในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก
4. วัดซึ่งเคยเป็นที่รื่นรมย์เป็นสิ่งดึงดูดใจชาวบ้านให้เข้าไปพักผ่อนหย่อนใจก็กลายเป็นวัดที่ขาดระเบียบสกลและขาดความร่วมมือกันทำให้ประชาชนและสถาบันอยากเข้าวัดทำวัดซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมที่พึงปรารถนาใดเป็นแหล่งอบายมุขดังนั้นบทบาทพระสงฆ์ในการสาธารณูปการมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่ยอมรับประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมการก่อสร้างการบูรณะปฏิสังขรณ์เป็นหน้าที่เจ้าหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมการบูรณะปฏิสังขรณ์ในเขตพุทธาวาสเขตสังฆาวาสดูแลความเรียบร้อยสถานที่สวดบระยะสำหรับประชาชน (พระเทพพรเมธี, 2562)

สรุปว่า การสร้างวัดจำเป็นต้องประกอบด้วยความรู้ที่จะสามารถสร้างวัดให้เป็นสถานที่น่าอยู่ และสร้างศรัทธาให้แก่ประชาชนที่พบหรือเข้ามาสัมผัสให้ได้สิ่งที่เป็นประโยชน์และประชาชนจึงจะสนใจในการศึกษาในหลักคำสอน เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วพระสงฆ์จึงมีบทบาทสำคัญที่จะสามารถสร้างงานด้านสาธารณูปการหรือการสร้างวัดตามรูปแบบที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย มีประชาชนหรือผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนา

สรุป

งานด้านสาธารณูปการเป็นงานที่คณะสงฆ์บริหารจัดการให้เกิดมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล และในปัจจุบันนี้การบริหารจัดการวัดอาศัยหลายภาคส่วนในการมีส่วนร่วมซึ่งเมื่อกล่าวถึง พระสงฆ์ในเขตภาคอีสานซึ่งเป็นภาคที่ค่อนข้างที่จะกันดารขาดแคลนทุนทรัพย์ปัจจัยแต่ก็มีองค์ความรู้หรือมีแนวคิดที่จะก่อสร้างวัดและสาธารณประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชนโดยเฉพาะการพัฒนา วัดการพัฒนาคนในวัดและการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นภาระหน้าที่ถือว่าเป็นบทบาทของคณะสงฆ์ที่จะต้องประกอบให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

พระสงฆ์หรือ เจ้าอาวาสจำเป็นต้องมีความรู้คือมีความรู้พื้นฐานในเรื่องของการก่อสร้าง รวมทั้งประสบการณ์และการมีการวางแผนในการปฏิบัติที่จะสร้างผู้ทำงานร่วมการสังการและการประเมินผลที่ได้จากการก่อสร้างนั้นเพื่อบริหารจัดการงบประมาณให้เป็นไปตามที่คณะ ศรัทธาญาติโยมให้และถวายเพื่อสร้างวัด นอกจากรู้พระธรรมวินัยแล้วก็ควรรู้ในกฎหมายและ พระราชบัญญัติพอสมควร และความรู้ด้านก่อสร้าง โดยอาศัยประสบการณ์ อาจจะกล่าวได้ว่า “ลองผิดลองถูก” คือนำความผิดพลาดเพื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้าง ศาลา อุโบสถ กุฏิหรือสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพุทธาวาสและส่วนใหญ่จะใช้ ประสบการณ์ในด้านของงานโครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นงานไม้ งานปูน งานสี หรือ การควบคุมดูแล ต่าง ๆ นั้นก็เกิดจากประสบการณ์ความรู้และในส่วนของวัดเองก็จะเป็นจิตอาสาส่วนใหญ่จะไม่มี อามิสสินจ้างจึงไม่ประกอบด้วยผลประโยชน์ แต่ในส่วนโครงสร้างใหญ่ ๆ ที่พระสงฆ์ไม่สามารถ ทำได้ก็อาจจะมีชาวบ้านหรือหน่วยงานราชการเข้ามาช่วยแต่ในส่วนของการละเอียดส่วนใหญ่ พระสงฆ์นำโดยเจ้าอาวาสจะเป็นผู้บริหารจัดการเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่สงฆ์และใน ประชาชนก็จะช่วยกันร่วมด้วยช่วยกันในการจัดการการก่อสร้างให้เกิดและเจริญขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง เรื่อง การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย และการยุบเลิกวัด การขอรับพระราชทาน วิสุงคามสีมา และการยกวัดร้างขึ้นเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา พ.ศ. 2559. (2560, 27 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอน 12 4. หน้า 41.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2525). *การพัฒนากิจการคณะสงฆ์และการศาสนาเพื่อความมั่นคง แห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเทพพรเมธี. (2562). จากปฏิรูปสู่การปฏิบัติแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2542). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานิกุล ฐานุตโตโร. (2563). ภาวะผู้นำทางการจัดการเชิงพุทธ. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ). (2548). พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ รวมในผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ไทย). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.